NuPhaC Symposium

Sessie 2: Kwaliteit van voorschrijven en medicatiemonitoring

Deprescribing van medicatie aan het einde van het leven

Dr. Kristel Paque

NuPhaC
Nurse and Pharmaceutical Care

Wat is deprescribing aan het einde van het leven?

Het stoppen en/of afbouwen van geneesmiddelen die overbodig of potentieel ongepast zijn geworden in de expliciete context van een levensbedreigende ziekte, omdat het “einde van het leven” nabij is

→ Context van palliatieve zorg, mensen met een verminderde levensverwachting (< 12 mndn.)

→ Focus op kwaliteit van leven (WHO, 2012)

Medicatiegebruik in palliatieve zorg

- Aangepast aan de principes van palliatieve zorg:
  - →focus op kwaliteit van leven
  - →shift van genezing naar verzorging

- Focus van medicatiegebruik in palliatieve zorg:
  - →behandelen van symptomen die onderbehandeld zijn
  - →preventie van bijkomende klachten door bijwerkingen te vermijden van medicatie die niet meer nodig is
  - →deprescribing

Welke geneesmiddelen komen in aanmerking voor deprescribing?

“potentieel” ongeschikte geneesmiddelen:

- Weinig evidentie
- Mogelijk deprescribing:

→geen korte termijn voordeel vb. lipidenverlagende middelen

→chronisch gebruik ongepast vb. memantine

→bestaan van veiliger alternatief vb. theophylline

Hoeveel deprescribing in klinische praktijk?

Deprescribing van minstens 1 potentieel ongeschikt geneesmiddel (n=296)**:**

Vlaanderen:

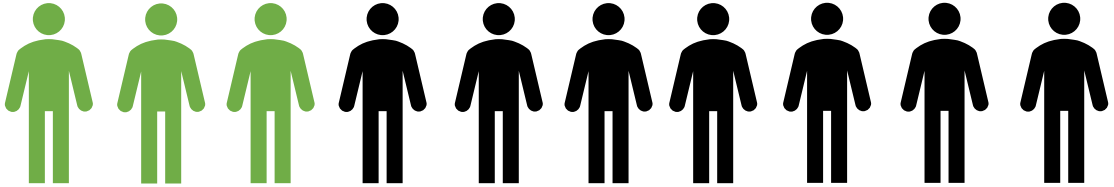

MAAR ook initiatie

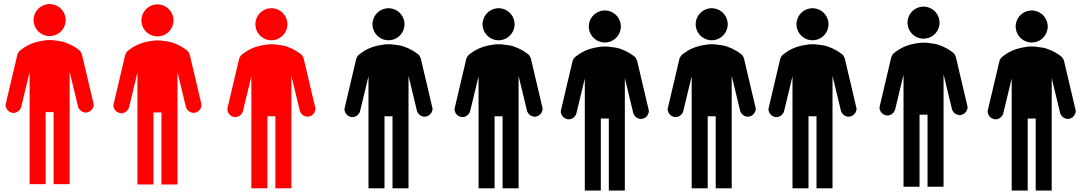

(Paque et al., EJCP, 2019)

Deprescribing in klinische praktijk (2)

Deprescribing van minstens 1 potentieel ongeschikt geneesmiddel:

België: 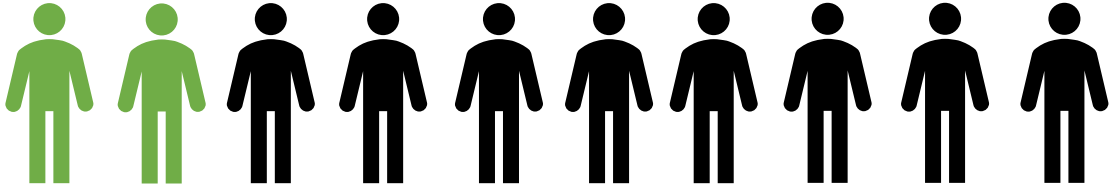

(Paque et al., BJCP, 2019)

Potentieel ongeschikte medicatie wordt doorgegeven tot overlijden + zelfs geïnitieerd aan het einde van het leven (Morin et al., 2017 & 2019; Paque et al.,2019)

De rol van de verpleegkundige bij deprescribing

- Primaire verantwoordelijke = arts
- Artsen: observeren en rapporteren = cruciaal
- Verpleegkundigen:
  - → Observeren symptomen ziekte + nevenwerkingen
  - → Kritische houding: medicatie nog geïndiceerd?
  - → Palliatieve zorg: prioriteiten stellen vb. bij weigering medicatie, slikklachten
  - → Steeds in overleg met arts

(Ailabouni et al., 2017; Zimmermann et al., 2019; Lundby C et al., 2019)

De rol van de verpleegkundige bij deprescribing

- 60% verpleegkundigen doen soms suggesties voor voorschrijven
- 50% verpleegkundigen doen soms suggesties voor deprescribing
- 27% studenten verpleegkunde vindt dat deprescribing niet hun taak is, maar voor arts en apotheker

(Ailabouni et al., 2017; Zimmermann et al., 2019)

Wat hebben verpleegkundigen nodig om hun rol op te nemen?

Opleiding en training

Interdisciplinaire samenwerking

Communicatie

→ Klinische farmacologie in curriculum

→ Ervaringsgericht: patiënten cases, stages

→ Kennis + vaardigheden: hoog risico medicatie, benefit-risk balans van geneesmiddelen

(Zimmermann et al., 2019; Naughton & Hayes, 2016)

Wat hebben verpleegkundigen nodig om hun rol op te nemen?

Opleiding en training

Interdisciplinaire samenwerking

Communicatie

→ Arts die verpleegkundige observaties ernstig neemt

→ Rol van de apotheker? Andere zorgverleners?

(Zimmermann et al., 2019; Naughton & Hayes, 2016)

Wat hebben verpleegkundigen nodig om hun rol op te nemen?

Opleiding en training

Interdisciplinaire samenwerking

Communicatie

→ regelmatige, actieve bevraging van patiënt: symptomen, nevenwerkingen, maar ook "health beliefs"

→ Interprofessionele communicatie

(Zimmermann et al., 2019; Naughton & Hayes, 2016)

Conclusie

- Weinig wijzigingen in voorschrijfpatronen aan het einde van het leven
- Nauwelijks deprescribing aan het einde van het leven
- Deprescribing = primair verantwoordelijkheid van de arts, maar betrokkenheid van verpleegkundigen (en apothekers) is cruciaal!

Take home messages

- Jullie spelen een cruciale rol in het deprescribing proces

- Actieve participatie in medicatie review

- Ken uw eigen competenties en die van de andere betrokken zorgverleners:

  →Weet wanneer een arts te consulteren

  →Maar onderschat jezelf ook niet!

NuPhaC
Nurse and Pharmaceutical Care

Bedankt voor uw aandacht!

kristel.paque@uantwerpen.be

NuPhaC
Nurse and Pharmaceutical Care

Referenties

World Health Organization. Definition of Palliative Care 2012. Available from: http://www.who.int/cancer/palliative/definition/en/

Paque K, Elseviers M, Vander Stichele R et al. Changes in medication use in a cohort of patients with advanced cancer: the international multicentre prospective European Palliative Care Cancer Symptom study. Palliat Med 2018;32(4):775-785.

Paque K, Elseviers M, Vander Stichele R et al. Balancing medication use in nursing home residents with life-limiting disease. EJCP 2019. Doi: 10.1007/s00228-019-02649-6.

Paque K, De Schreye R, Elseviers M et al. Discontinuation of medications at the end of life. A population study in Belgium, based on linked administrative databases. BJCP 2019. Doi: 10.1111/bcp.13874.

Morin L, Vetrano DL, Rizzuto D et al. Choosing wisely? Measuring the burden of medications in older adults near the end of life: nationwide longitudinal cohort study. Am J Med 2017;130(8):927-936.e9.

Morin L, Wastesson JW, Laroche ML et al. How many older adults receive drugs of questionable clinical benefit near the end of life? A cohort study. Palliat Med 2019. Doi: 10.1177/0269216319854013.

Paque K, Vander Stichele R, Elseviers M et al. Barriers and enablers to deprescribing in people with a life-limiting disease: a systematic review. Palliat Med 2018. Doi: 10.1177/0269216318801124.

Ailabouni N, Tordoff J, Mangin D, et al. Do residents need all their medications? A cross-sectional survey of RNs' views on deprescribing and the role of clinical pharmacists. J Gerontol Nursing 2017;23(10):13-20.

Zimmerman KM, Bell CA, Donohoe KL, et al. Medicine, pharmacy and nursing trainees' perceptions of curriculum preparation to deprescribe and interprofessional roles in the deprescribing process. Gerontology & Geriatrics Education 2019. Doi: 10.1080/02701960.2019.1661840.

Lundby C, Graabaek T, Ryg J, et al. "… Above all it's a matter of this person's quality of life": Health care professionals perspectives on deprescribing in older patients with limited life-expectancy. Gerontologist 2019. Doi: 10.1093/geront/gnz116

Naughton C & Hayes N. Deprescribing in older adults: a new concept for nurses in administering medicines and as prescribers of medicine. Eur J Hosp Pharm 2017;24:47-50.